

Derfor besluttede Borgerstanden og den lærde Stand at henvende sig til Kongen og at bede ham om at overtage Enevoldsmagten, og derved blev den konstitutionelle Traad afbrudt. Noget Signende fandt Sted hos de øvrige Fjællandsmagter, medens England gennem blodige Kampe, gennem Narhundreders Kampe naaede til at faae en virkelig Parlamentarisme, en virkelig Konstitutionalisme, saaledes som vi nu ikke have kunnet naae den, og som vi rimeligvis ikke naae den i lang Tid. Thi man naaer ikke saaledes Friheden paa een Gang, der skal arbeides paa den, og vi skulle Alle endnu efter at finde den rette Form, hvorunder Friheden skal ytre sig i disse moderne Forfatninger, som hvile paa Grundlag af den franske Revolution 1789, og som bleve virkeliggjorte i 1848. Saadan tror jeg, at Stillingen er, vi maa arbejde med Forfatningen, som den er, og med Partierne, som de ere, vi maa langsomt og efterhaanden, som der staar i det forenede Venstres Program, som endnu er vort, søge at naae derhen, at virkelig Folkethinget kan blive, hvad det bør være, det toneangivende Thing ikke alene i enkelte Sager, men ogsaa med Hensyn til dets Betydning i det Hele. Saa langt ere vi endnu ikke naaede, og der vil løbe meget Vand i Stranden, inden vi naae derhen.

Jeg skal derefter vende mig til de enkelte Positioner paa Finantsloven, om hvilke jeg skal tillade mig at gjøre nogle Bemærkninger, og jeg skal da først vende mig til det statistiske Bureau. Vi maa være Kjøbenhavns 6te Valgfreds taknemlig, fordi den ved Valget, om jeg saa maa sige, foretrak Bidskaben for Kunsten. Vi have her mere Brug for Bidskaben end for Kunsten, det var ønskeligt, om vi kunde have begge Dele, men man kan ikke have alle Gøder. Om Grunden til, at den Kjøbenhavnske Kredts stillede sig saaledes, var Hensynet til os, skal jeg ikke kunne afgjøre; det er jo muligt, at Grunden var, at Bidskaben viste sig mere kapitelfast end Kunsten. Foruden den lærde Repræsentant for Statistiken, som vi tidligere havde, have vi nu altsaa faaet den officielle Statistik midt iblandt os, saa at vi saa at sige kunne slaa op i den. Og dette anser jeg for meget heldigt, thi Statistiken kan, som det har viist sig paa mangfoldige Omraader, yde os overmaade megen Gavn og veilede os til de Beslutninger og de Foranstaltninger, som vi her have at træffe. Jeg skal tillade mig at henlede Opmærksomheden paa et enkelte Punkt, om hvilket allerede Arbejderkommissionen har ytret sig i sin Betænkning. Jeg skal henlede Opmærksomheden paa, at der findes en hel Klasse Mennecker her i Samfundet, som i alle andre Samfund, der paa en vis Maade trænger til mere officiel Beskyttelse end andre Samfundsklasser og Individuer; det er dem, som man med eet Ord kan kalde de Børgeløse. Jeg skal i den Henseende henpege paa et Skrift, som er udkommet for nogen Tid siden, og

som ikke har undladt at vække en vis Opmærksomhed ikke alene her i Landet, men ogsaa i vort Naboland Sverrig. Det er et Skrift af forhenværende Auditor Wolff, som handler om to Samfundsonder. Af disse vedkommer det ene ikke den nærværende Sag, men det andet gjør det efter min Mening saa meget desto mere, det er nemlig Aftægtsfolkernes Siilling. Jeg har allerede i mangfoldige Aar haft min Opmærksomhed henvendt paa, hvor vanskeligt dette Forhold er. Jeg har længe anset det for en forældet Institution, der under visse Omstændigheder kan medføre mange Ulykker. Forfatteren har ved Statistikkens Hjælp og ved at drage nogle Exempler frem, som ere forekomne, udfaset den Tanke, at det ikke er usandsynligt, at der i denne Klasse, Aftægtsklassen, aarlig under Form enten af Selvmord eller Ulykkestilfælde skjule sig virkelig Mord. Det er en høist uhyggelig Tanke. Jeg tør imidlertid paa ingen Maade sige, at de Beviser, der ere førte derfor, ere afgjørende; det er jo næsten ikke muligt at føre saadanne Beviser, men imidlertid har Forfatteren fremsført faktiske Forhold, som tyde paa, at bemeldte Tanke er høist sandsynligt. Det vil være bekendt, at i en Jurisdiktion i Vestjylland blev det for et Par Aar siden ved et rent Tilfælde og en energisk Forhørsdommers Hjælp oplyst, at der for mange Aar siden i den Jurisdiktion paa Steder, ikke langt fra hinanden, var begaaet to Mord paa Aftægtsfolk, hvoraf man havde antaget det ene for et Ulykkestilfælde og det andet for et Selvmord. Forfatteren har gennem en Række statistiske Beviser søgt at forklare, at det ikke alene er der, Sligt har fundet Sted, og man kan ikke negte, at Muligheden er til Stede for, at noget Signende kan være begaaet i andre Jurisdiktioner og endnu undertiden begaas. Jeg vil derfor henlede den høitærede Justitsministers Opmærksomhed paa dette Forhold og bede ham træffe Foranstaltninger derimod. Der er et Middel, som Forfatteren ikke har paavist, men som efter min Mening er det allervirkomste, og det er, da man selvfølgelig ikke ganske kan affæste Aftægtsforholdet, — det vilde være for stor en Indgriben i den personlige Frihed — saa dog at virke for, at Livrente- og Forsørgelsesanstalten fik større Udbredelse, navnlig til andre Samfundsklasser end dem, mellem hvilke den nu virker, og jeg sigter herved navnlig til Gaardmandsklassen. Derjom man kunde bringe dnt dertil, at Gaardmændene i Stedet for at gaa paa Aftægt benyttede Livrente- og Forsørgelsesanstalten til fra deres yngre Aar af at sikre sig en Forsørgelse for de ældre Dage, hvorved de stode uafhængige af Slægt og Venner, tror jeg, at dette vilde være det virksomste Middel til at borttage Motiverne til de Forbrydelser, som man nu har en uhyggelig Mistanke om, af og til begaas. Et andet Middel, som den ærede Forfatter har foreslaaet, finder jeg ogsaa ganske praktisk.